

УДК 343

I. Servetskyu

SOME PROBLEMS OF CRIMINAL LIABILITY FOR ESPIONAGE

*І.В. Сервецький**доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри СК Національної академії
Служби безпеки України*

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ШПИГУНСТВО

Постановка проблеми. Головним завданням спеціальної служби держави є протидія шпигунству, яке здійснюється спецслужбами Російської Федерації. Шпигунська діяльність іноземних спецслужб завдає великої шкоди національним інтересам України. Збитки, яких зазнає держава через діяльність шпигунів, не тільки рахуються сотнями мільярдів, але й тимчасовою втратою територіальної цілісності.

Шпигунство – один із найбільш небезпечних злочинів проти держави, що може спричинити тяжкі наслідки. Держави, що здійснюють шпигунську діяльність проти України, ніколи не шкодували сил і засобів на проведення розвідувально-підривної діяльності у такій формі, як шпигунство. Шпигуни намагаються вивідати державні секрети у всіх сферах суспільного життя.

Відомості, що становлять державну таємницю, – це інформація у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки і охорони правопорядку, розголошення якої може завдати шкоди національній безпеці України. Відомості, що рішенням державних експертів з питань таємниць визнано державною таємницею [1] та включено до Зводу відомостей, становлять державну таємницю (ЗВДТ) [2]. З моменту опублікування вказаного Зводу (змін до нього) ці відомості підлягають охороні з боку держави як такі, що становлять державну таємницю, хоча на цей час вони ще не були матеріалізовані.

Зовнішньою (матеріальною) ознакою віднесення документа, виробу або іншого матеріального носія інформації до предметів, що містять відомості, які становлять державну таємницю, є наданий йому гриф секретності – реквізит матеріального носія таємної інформації, який засвідчує ступінь її секретності («особливої важливості», «цілком таємно», «таємно»). Строк, протягом якого діє рішення про віднесення інформації до державної таємниці, встановлюється Державним експертом з питань таємниць, але не може перевищувати для зазначених видів інформації відповідно 30, 10 і 5 років. Проте після закінчення зазначеного строку його може бути подовжено [1].

Конкретні види інформації, що належать до державної таємниці, зазначені у Законі України «Про державну таємницю» [1]. Ними є інформація: 1) у сфері оборони; 2) у сфері економіки, науки і техніки; 3) у сфері зовнішніх відносин; 4) у сфері державної безпеки та охорони правопорядку.

Конкретні відомості можуть бути віднесені до державної таємниці за ступенями секретності «особливої важливості», «цілком таємно» і «таємно» лише за умови, що вони належать до зазначених чотирьох категорій і їх розголошення завдасть шкоди інтересам національної безпеки України [3].

Отже, шпигуни – це іноземні громадяни або особи без громадянства [4], які намагаються отримати інформацію, що становить державну таємницю, є важливою для держави, суспільства та людини і охороняється Кримінальним кодексом (ст.114 КК України) [5], Законами України «Про державну таємницю» [1], «Про інформацію» [6], «Про доступ до публічної інформації» [7], «Про захист персональних даних» [8].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми кримінальної відповідальності за шпигунство були предметом досліджень О.Ф. Бантишева, С.Г. Гордієнка, В.К. Грищука, Н.О. Гуторової, О.П. Дзьобаня, С.В. Дьякова, І.В. Діордіци, О.О. Дудорова, О.І. Звонарьова, А.Б. Качинського, В.С. Картавцева, О.О. Климчука, М.І. Мельника, В.О. Навроцького, Г.В. Новицького, В.Г. Пилипчука, М.А. Погорецького, О.С. Сотули, В.В. Сташиса, В.Я. Тація, В.П. Тихого, М.І. Хавронюка та інших учених.

Мета статті полягає у вивченні, аналізі та узагальненні теоретичних ознак кримінальної відповідальності за шпигунство.

Основні результати дослідження. Шпигунська діяльність здійснюється для передачі або збирання з метою передачі іноземній державі, іноземній організації або їхнім представникам відомостей, що становлять державну таємницю, якщо ці дії вчинені іноземцем або особою без громадянства.

Звільняється від кримінальної відповідальності особа, яка припинила діяльність, передбачену частиною першою цієї статті, та добровільно повідомила органи державної влади про вчинене, якщо внаслідок цього і вжитих заходів було відвернено заподіяння шкоди інтересам України.

Безпосереднім об'єктом злочину є державна безпека України у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку.

Предметом шпигунства є відомості, що становлять державну таємницю, які матеріалізовані у відповідному документі. Відповідно до Кримінального процесуального кодексу, документом є спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, який містить зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, що можуть бути використані як докази факту чи обставин, які встановлюються під час кримінального провадження. До документів, за умови наявності в них відомостей, можуть належати: матеріали фотозйомки, звукозапису, відеозапису та інші носії інформації (у тому числі електронні) [9] чи вироби [1].

Деякі відомості, що становлять державну таємницю, – це інформація у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної без-

пеки і охорони правопорядку, розголошення. якої може завдати шкоди національній безпеці України і які рішенням державних експертів з питань таємниць визнано державною таємницею та включено до Зводу відомостей, що становлять державну таємницю (ЗВДТ) [2]. З моменту опублікування вказаного Зводу (змін до нього) ці відомості підлягають охороні з боку держави як такі, що становлять державну таємницю, хоча на цей час вони ще не були матеріалізовані.

Зовнішньою (матеріальною) ознакою віднесення документа, виробу або іншого матеріального носія інформації до предметів, що містять відомості, які становлять державну таємницю, є наданий йому гриф секретності – реквізит матеріального носія таємної інформації, який засвідчує ступінь її секретності («особливої важливості», «цілком таємно», «таємно») [1]. Строк, протягом якого діє рішення про віднесення інформації до державної таємниці, встановлюється Державним експертом з питань таємниць, але не може перевищувати для зазначених видів інформації відповідно 30, 10 і 5 років. Проте після закінчення зазначеного строку його може бути подовжено [1].

Конкретні відомості можуть бути віднесені до державної таємниці за ступенями секретності «особливої важливості», «цілком таємно» та «таємно» лише за умови, що вони належать до зазначених чотирьох категорій і їх розголошення завдаватиме шкоди інтересам національної безпеки України.

Забороняється віднесення до державної таємниці будь-яких відомостей, якщо цим звужуватимуться зміст і обсяг конституційних прав та свобод людини й громадянина, завдаватиметься шкода здоров'ю та безпеці населення.

Не належить до державної таємниці інформація: про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту; про аварії, катастрофи, небезпечні природні явища та інші надзвичайні події, які сталися або можуть статися і загрожують безпеці громадян; про стан здоров'я населення, його життєвий рівень, включаючи харчування, одяг, житло, медичне обслуговування та соціальне забезпечення, а також про соціально-демографічні показники, стан правопорядку, освіти і культури населення; про факти порушень прав і свобод людини і громадянина; про незаконні дії органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб; інша інформація, яка відповідно до законів та міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, не може бути засекречена. Передача або збирання з метою передачі іноземній державі, іноземній організації або їх представникам такої інформації не може кваліфікуватися як шпигунство [10].

Відомості у різних сферах, які визнані державною таємницею, конкретизовані у Зводі відомостей, що становлять державну таємницю [2]. Питання про те, чи становлять ті або інші відомості державну таємницю, у кожній кримінальній справі має вирішуватися на підставі висновку експертизи.

Проте передача або збирання з метою передачі іноземній державі, іноземній організації або їх представникам відомостей, що є міждержавними секретами, але, при цьому не становлять державної таємниці України, не створюють підстав для кваліфікації цих дій як шпигунство.

Не тягнуть відповідальності за КК України і вчинені на території України передача або збирання з метою передачі іноземній державі, іноземній організації або їхнім представникам відомостей, що становлять державну таємницю іншої країни. Відсутність відповідної норми надає можливість використовувати територію України як плацдарм для здійснення шпигунських дій щодо інших країн.

Передача або збирання іноземцем чи особою без громадянства з метою передачі іноземній державі, іноземній організації або їх представникам будь-яких інших відомостей, крім тих, що становлять державну таємницю, у тому числі в одержанні яких зацікавлена іноземна розвідка (скажімо, відомостей про місткість того чи іншого аеродрому цивільної авіації, про пропускну спроможність того чи іншого напрямку залізниці, про потреби певної галузі народного господарства у дорогоцінних металах і природних алмазах, про номенклатуру, обсяг і фінансування конкретної операції з експорту, імпорту певних видів сировини і продукції, про науково-технічне співробітництво України з окремою іноземною державою, відомостей про фахівців у галузі військових наук, про систему охорони конкретного військового арсеналу, про виробничу потужність конкретного підприємства з ремонту озброєння тощо) та які, на її погляд, можуть бути придатні для використання на шкоду інтересам України (для вчинення диверсій чи іншого використання в умовах воєнного стану чи в інший особливий період, або для виконання перспективних вербувальних завдань тощо), не містить складу злочину, передбаченого ст. 114 [5].

Передача або збирання з метою передачі іноземним організаціям, підприємствам, установам або їх представникам економічних, науково-технічних або інших відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, яка є власністю держави, у тому числі вчинені іноземцем або особою без громадянства, яким ці відомості були довірені або стали відомі у зв'язку з виконанням службових обов'язків, кваліфікується за ст. 330 КК України – передача або збирання з метою передачі іноземним підприємствам, установам, організаціям або їх представникам економічних, науково-технічних або інших відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, яка є власністю держави. Безпосередня передача іноземній державі, іноземній організації або їх представникам відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист, вчинені, скажімо, особою, яка здійснює ці заходи, за певних обставин, кваліфікується за ст. 381 – розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист [5].

З об'єктивної сторони шпигунство полягає у таких діях; 1) передача іноземній державі, іноземній організації або їх представникам відомостей, що становлять державну таємницю; 2) збирання з метою передачі іноземній державі, іноземній організації або їх представникам відомостей, що становлять державну таємницю.

Ініціатива збирання чи передачі відповідних відомостей може належати як виконавцю, так і шпигуну. Для кваліфікації злочину це значення не має.

Передача відомостей – це їх усне повідомлення у будь-якій формі (безпосередньо, по радіо, по телефону) іноземній державі, іноземній організації, їх

представникам, вручення певних документів, виробів чи інших матеріальних носіїв інформації (безпосередньо, через посередників, з використанням тайників тощо) або їх пересилання (з використанням поштового, електронного зв'язку, за допомогою тварин, рептилій тощо). Якщо вказані відомості було передано іншій державі у порядку, передбаченому законодавством України, це не є злочином.

Збирання зазначених відомостей полягає в їх пошуку і добуванні (шляхом розпитування певних осіб, візуального спостереження та підслухування, зняття інформації з каналів зв'язку, проникнення до комп'ютерних систем, виготовлення копій документів тощо, придбанні будь-яким способом (таємне чи відкрите викрадення, купівля, обмін документів чи зразків зброї, боєприпасів, макетів секретного об'єкта тощо) з подальшим зосередженням їх в одному чи кількох місцях.

Одним із способів збирання відомостей, що становлять державну таємницю, можуть бути «благочинні» акції, спрямовані нібито на виявлення талановитих молодих вчених або на визначення можливих об'єктів інвестицій (опитування, анкетування, конкурси та ін.). Ще один спосіб – використання спеціальних космічних (супутникових), повітряних, морських і наземних технічних засобів.

Шпигунство, вчинене шляхом незаконного втручання в роботу автоматизованих електронно-обчислювальних машин, їх систем чи комп'ютерних мереж, потребує додаткової кваліфікації за ст. 361 – незаконне втручання в роботу автоматизованих електронно-обчислювальних машин, їх систем чи комп'ютерних мереж, що призвело до перекручення чи знищення комп'ютерної інформації або носіїв такої інформації, а також розповсюдження комп'ютерного вірусу шляхом застосування програмних і технічних засобів, призначених для незаконного проникнення в ці машини, системи чи комп'ютерні мережі і здатних спричинити перекручення або знищення комп'ютерної інформації чи носіїв такої інформації. Одночасне викрадення, привласнення, вимагання комп'ютерної інформації або заволодіння нею шляхом шахрайства чи зловживання службовою особою своїм службовим становищем кваліфікується за ст. 362 – викрадення, привласнення, вимагання комп'ютерної інформації або заволодіння нею шляхом шахрайства чи зловживання службовою особою своїм службовим становищем [5].

Якщо особою викрадено з метою передачі іноземній державі, іноземній організації чи їх представникам предмети, відомості про які становлять державну таємницю (зразки військової зброї, спеціальної техніки, криптографічного чи іншого обладнання, радіоактивні матеріали тощо), або офіційні документи, що знаходяться на державних підприємствах і містять державну таємницю, ці дії, залежно від їх конкретного способу, а також від особливостей предмета і суб'єкта, слід додатково кваліфікувати за ст. 185 – крадіжка, ст. 191 – привласнення, ст. 262 – проникнення до житла, ст. 357 – викрадення, привласнення документів, ст. 410 – викрадення, привласнення, службовцем зброї [5].

Шпигунство поєднане з незаконним використанням спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації. До таких спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації відносяться: технічні засоби, устаткування, апаратура, прилади, пристрої, препарати та інші вироби, спеціально створені, розроблені, модернізовані, запрограмовані або пристосовані для виконання завдань з негласного отримання інформації під час здійснення оперативно-розшукової діяльності. Такими спеціальними технічними засобами негласного отримання інформації є: а) отримання та реєстрації аудіо інформації; б) візуального спостереження та документування; в) прослуховування телефонних переговорів; г) перехоплення та реєстрації інформації, з технічних каналів зв'язку; д) контролю поштових повідомлень і відправлень; е) обстеження предметів і документів; є) проникнення у приміщення, транспортні засоби, інші об'єкти та їх обстеження; ж) контролю за переміщенням транспортних засобів та інших об'єктів; з) отримання (зміни, знищення) інформації з технічних засобів й зберігання, обробки та передачі. Спільні питання щодо належності предмета до спеціальних технічних засобів вирішуються експертним шляхом [5]. Використання спеціальних технічних засобів шпигунства кваліфікується за ст. 114 і не потребує додаткової кваліфікації за ст. 359. У випадках, коли певні відомості були довірені особі або стали відомі їй під час служби, роботи, спілкування з носіями таких відомостей, які незаконно розголосили їх, або коли особа випадково знайшла чи ознайомилась іншим чином отримала відповідні документи, вироби тощо, потреби в їх збиранні фактично не існує. Таким чином, шпигунство може полягати як у збиранні зазначених відомостей з подальшою їх передачею відповідним адресатам, так і лише у збиранні їх з метою такої передачі або тільки в їх передачі. У разі, якщо шпигунство вчинюється групою осіб з розподілом ролей між ними, то закінчений склад злочину матиме місце і в діях особи, яка тільки добуває відповідну інформацію, і в діях особи, яка тільки зберігає її з метою передачі, і в діях особи, яка тільки передає її адресатові. Якщо ж дії групи перервано на стадії передачі інформації адресату шпигунства, третя із вказаних членів групи особа має нести відповідальність за ст. 15 – замах на злочин (шпигунство), а перші дві – за закінчене шпигунство (через ст. 13 – закінчений злочин).

Іноземна держава у даному випадку поняття збірне. Передача іноземній державі певних відомостей передбачає передачу їх не державі як субстанції, а офіційному державному органу, у тому числі розвідувальному. Про поняття іноземна організація, представник іноземної держави або іноземної організації йдеться у [12]. Шпигунство є закінченим, якщо воно вчинене у вигляді передачі певних відомостей, – з моменту їх фактичного повідомлення (вручення матеріалів, які їх містять), відправлення адресату чи посереднику, закладення в тайник, передачі предмета, який відкриває доступ до них, – відповідно до обумовленості з адресатом, а у вигляді збирання – з моменту зосередження в будь-якому місці (при особі, в її житлі, у схованці) хоча б частини відповідної інформації за наявності мети передати її відповідній іноземній державі, іноземній організації або їх представникам, незаконне виготовлення чи придбання спеціальних технічних засобів негласного отримання інформації (різнома-

нітних перетворювачів, апаратних, програмно-апаратних засобів тощо) з метою їх використання для збирання відповідної інформації залежно від конкретної спрямованості наміру особи має кваліфікуватися за ст. 14 (готуванням до злочину) і стст. 114, 14 і 231 – незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну таємницю, або стст. 14 і 330 – передача або збирання відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, що є власністю держави (як готування, відповідно, до шпигунства, до комерційного шпигунства або до збирання з метою передачі іноземним організаціям чи їх представникам відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, яка є власністю держави) [5].

Суб'єкт злочину, передбаченого ст. 114, тільки іноземець або особа без громадянства. Іноземна держава – це будь-яка держава, крім України, незалежно від того, чи визнана вона Україною як суверенна і чи має Україна з нею дипломатичні зносини [12].

Під іноземною організацією слід розуміти будь-яку державну чи недержавну установу, підприємство, об'єднання, орган іншої країни, у тому числі політичну партію, релігійну організацію, комерційне підприємство, а також міждержавну чи міжнародну організацію, у тому числі неофіційну, нелегітимну чи злочинну («тіньовий» уряд у вигнанні, міжнародна терористична організація тощо), крім офіційної міжнародної організації, членом якої є Україна [12]. Іноземною організацією є також військова, політична, економічна, фінансова, прикордонна чи інша розвідка.

Представник іноземної держави або іноземної організації – це особа, яка уповноважена виражати інтереси тієї чи іншої іноземної держави (іноземної організації) та діє від її імені або представляє її за спеціальним повноваженням, у тому числі таємним (не офіційним). До представників іноземних держав слід, зокрема, відносити глав і членів дипломатичних представництв (послів, посланників, повірених у справах, радників, аташе), консульських установ (генеральних консулів, консулів, віце-консулів, консульських агентів), осіб, що включені до парламентських і урядових делегацій іноземних держав як їх члени та знаходяться на території України з офіційними чи неофіційними дорученнями [13]. Не має значення, представляє особа державу, яка визнана чи не визнана Україною як суверенна, або організацію, яка є законною чи незаконною, але країни діють на підставі власних нормативних актів [14–16]. Крім того, іноземною за певних обставин може бути визнана й організація, зареєстрована в Україні, а представником іноземної організації не обов'язково є іноземець чи особа без громадянства [12].

Згідно з міжнародними угодами України, в умовах воєнного конфлікту особа зі складу збройних сил сторони, яка перебуває у конфлікті, не вважається такою, що займається шпигунством, і не може бути притягнута до кримінальної відповідальності за ст. 114, якщо вона: а) від імені цієї сторони збирає інформацію на території, що контролюється супротивною стороною, але, діючи таким чином, носить формений одяг своїх збройних сил; б) проживаючи на території, окупованій супротивною стороною, від імені сторони, від якої вона залежить, збирає на цій території інформацію, що має воєнне значення,

але при цьому не діє обманним шляхом або навмисно не вдається до таємних дій; в) не проживаючи на території, окупованій супротивною стороною, фактично займається шпигунством на цій території, але її не захоплено до того, як вона знову приєдналась до збройних сил, до яких вона належить.

Кримінальний кодекс містить спеціальну підставу звільнення від кримінальної відповідальності особи, яка вже передала чи збрала для передачі іноземній державі, іноземній організації або їх представникам відомості, що становлять державну таємницю за наявності хоча б однієї з наведених нижче підстав.

Такою підставою є сукупність трьох умов, із яких тільки дві повністю залежать від волі вказаної особи: а) особа припинила раніше розпочату шпигунську діяльність; б) вона добровільно повідомила органи державної влади України про вчинений нею злочин на шкоду інтересам України; в) внаслідок виконання особою перших двох умов і вжитих органами державної влади України (можливо, за участю цієї ж особи) заходів було відвернено шкоду інтересам України.

У разі, коли особа збрала для передачі іноземній державі, іноземній організації чи їх представникам певні відомості, але добровільно передала їх компетентним органам влади України, вона може бути звільнена від відповідальності на підставі ч. 2 ст. 114. У разі ж, коли вона вже передала хоча б частину зазначених відомостей вказаним адресатам, після чого припинила свою шпигунську діяльність та добровільно повідомила органи влади України про вчинене, підстав для звільнення її від кримінальної відповідальності за ч. 2 ст. 114 немає, оскільки шкоду інтересам України вже заподіяно самим фактом отримання вказаних відомостей їх адресатом і відвернути її практично неможливо (фактор несвоечасності). В окремих випадках, коли, скажімо, на час передачі відомостей, що становлять державну таємницю, майже минув встановлений законодавством строк їх засекречування або обсяг цих відомостей був надзвичайно малим, тим більше, якщо компетентним органам влади з певною часткою ймовірності вдалося переконати іноземну організацію, що отримані нею відомості є дезінформацією, може йтись про те, що відповідні дії особи через малозначність не становлять суспільної небезпеки. Не є злочином дія або бездіяльність (ст. 11 КК України), яка хоча формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого цим Кодексом, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі [5].

Про добровільність йдеться у ст. 17 КК України, де зазначено, що особа, яка почала вчинювати злочин і усвідомлює можливість (хоча б і з подоланням певних перешкод) доведення його до кінця, відмовляється від цього за власною ініціативою [5]. Слід мати на увазі, що шпигунство є закінченим злочином не з моменту встановлення зв'язку з іноземною державою, іноземною організацією або їх представниками чи отримання завдання від іноземної розвідки, а з моменту вчинення певних конкретних дій на шкоду Україні. Якщо особа, отримавши завдання іноземної розвідки, не вчинила ніяких дій і добровільно та остаточно відмовилась від його виконання, то незалежно від того, заявила вона органам державної влади про свій зв'язок з іноземною розвідкою або не зроби-

ла цього, вона має бути звільнена від кримінальної відповідальності на підставі ст. 17 [5].

Висновки. Отже, з метою успішної протидії зовнішнім чинникам необхідно запровадити запобіжні, режимні та контррозвідувальні заходи у найбільш вразливих секторах: оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки, охорони правопорядку, мовної політики тощо.

Зменшити ризики щодо допуску до державної таємниці політичним діячам, запровадивши нову форму допуску у сфері «політика» з суттєвими обмеженнями та можливостями ознайомлення громадян іноземних спецслужб і можливого її розголошення.

Встановити нові демократичні правила і процедури надання допуску та доступу до державної таємниці з урахуванням ситуації, що склалася, суттєво обмеживши таке право особам, в діях яких були, є та можуть бути ризики для держави, суспільства та людини (сепаратизм, прихильність до комуністичної ідеології «Руського миру», тероризм, інша суспільно-небезпечна ідеологія насильства).

Посилити кримінальну відповідальність за порушення режимних заходів у всіх сферах функціонування державних секретів.

Доповнити ч. 2 ст. 114: вчинення таких дій, зазначених у частині першій, якщо вони вчинені під прикриттям або у складі громадських і благодійних організацій (червоного хреста, матері та дитини, надання допомоги тяжкохворим, організаціям, які розробляють ліки проти смертельних, невиліковних захворювань тощо).

Доповнити ч. 3 ст. 114: особа звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона діяла під прикриттям або у складі таких громадських і благодійних організацій на території України та добровільно повідомила про вчинені нею та співучасниками дії органи державної влади.

Запропоновані заходи будуть сприяти підвищенню ефективності протидії шпигунству.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 року № 3855-ХІІ зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3855-12/print1360009387090304>.

2. Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 17 серпня 2005 року за № 902/11182. Наказ СБУ від 12.08.2005 № 440.

3. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 // Відомості Верховної Ради України. – № 39. – Ст. 351.

4. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства. Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 19–20. – Ст. 179.

5. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.

6. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-ХІІ зі змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

7. Про доступ до публічної інформації: Закон України / Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 32. – Ст. 314.

8. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 34. – Ст. 481.

9. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон від 13 квітня 2012 року // Голос України. – 2012. – № 90–91 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

10. Положення про порядок оформлення дозволів за розпорядженнями Президента України на передачу іншій державі інформації, що становить державну таємницю, та матеріальних носіїв інформації. Затверджене указом Президента України № 423/97 від 13 травня 1997 року.

11. Венская конвенция о дипломатических сношениях 18 апреля 1961 года (Конвенция ратифицирована с оговоркой Указом Президиума ВС СССР № 2208-VI (v2208400-64) от 11.02.64 Указом Президиума ВС УССР (199а-06) от 21.03.64) Статус Конвенции см. (995_j40).

12. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 19–20. – Ст. 179.

13. Положення про дипломатичні представництва та консульські установи іноземних держав в Україні. Затверджене Указом Президента України № 198/93 від 10 червня 1993 року (пп. 13, 25).

14. The Criminal Code of the Republic of Serbia on September 29, 2005 (Official Gazette of RS, Nos. 85/2005, 88/2005, 107/2005) [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.osce.org/serbia/18244?download=true>.

15. Kazneni zakon Republike Hrvatske prof. dr. sc. Ivo Josipović, v. r. (Uhednekisisepi tekzt, «Narodne novine», broj 125/11 and 144/12) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wipo.int/wipolex/ru/text.jsp?file_id=301780.

16. Penal Code of the Republic of Slovenia (Official Gazette RS, No 55/2208) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wipo.int/wipolex/ru/text.jsp?file_id=180913.

REFERENCES

1. Pro derzhavnu taiemnytsiu: Zakon Ukrainy vid 21 sichnia 1994 roku № 3855-XII zi zminamy [Electronic resource]. – Access mode: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3855-12/print1360009387090304>.

2. Pro zatverdzhennia Zvodu vidomostei, shcho stanovliat derzhavnu taiemnytsiu. Zareiastrovano v Ministerstvi yustytzii Ukrainy 17 serpnia 2005 roku za № 902/11182. Nakaz SBU vid 12.08.2005 № 440.

3. Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 19.06.2003// Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – № 39. – Ст. 351.

4. Pro pravovyi status inozemtsiv ta osib bez hromadianstva. Zakon Ukrainy // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2012. – № 19–20. – Ст. 179.

5. Kryminalnyi kodeks Ukrainy vid 05.04.2001 № 2341-III // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.

6. Pro informatsiiu: Zakon Ukrainy vid 2 zhovtnia 1992 roku № 2657-XII zi zminamy [Electronic resource]. – Access mode: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

7. Pro dostup do publichnoi informatsii: Zakon Ukrainy / Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2011. – № 32. – Ст. 314.

8. Pro zakhyst personalnykh danykh : Zakon Ukrainy vid 01.06.2010 // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2010. – № 34. – Ст. 481.

9. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: Zakon vid 13 kvitnia 2012 roku // Holos Ukrainy. – 2012. – № 90–91.

10. Polozhennia pro poriadok oformlennia dozvoliv za rozporiadzhenniamy Prezydenta Ukrainy naperedachu inshii derzhavi informatsii, shcho stanovyt derzhavnu taiemnytsiu, ta materialnykh nosiiv informatsii. Zatverdzhene ukazom Prezydenta Ukrainy № 423/97 vid 13 travnia 1997 roku.

11. Venskaja konvencija o diplomaticheskikh snoshenijah 18 aprelja 1961 goda (Konvencija ratificirovana s ogovorkoj Ukazom Prezidiuma VS SSSR № 2208-VI ot 11.02.64 Ukazom Prezidiuma VS USSR ot 21.03.64).

12. Pro pravovyi status inozemtsiv ta osib bez hromadianstva: Zakon Ukrainy // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2012. – № 19–20. – St. 179.

13. Polozhennia pro dyplomatychni predstavnytstva ta konsulski ustanovy inozemnykh derzhav v Ukraini. Zatverdzhene Ukazom Prezydenta Ukrainy № 198/93 vid 10 chervnia 1993 roku (pp. 13, 25).

14. The Criminal Code of the Republic of Serbia on September 29, 2005 (Official Gazette of RS, Nos. 85/2005, 88/2005, 107/2005) [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.osce.org/serbia/18244?download=true>.

15. Kazneni zakon Republike Hrvatske prof. dr. sc. Ivo Josipović, v. r. (Uhednekisisepi tekzt, «Narodne novine», broj 125/11 and 144/12) [Electronic resource]. – Access mode: http://www.wipo.int/wipolex/ru/text.jsp?file_id=301780.

16. Penal Code of the Republic of Slovenia (Official Gazette RS, No 55/2208) [Electronic resource]. – Access mode: http://www.wipo.int/wipolex/ru/text.jsp?file_id=180913.

Сервецкий И.В. Деякі проблеми кримінальної відповідальності за шпигунство

Стаття присвячена актуальним проблемам кваліфікації діянь осіб, які вчиняють злочини – шпигунство. Розглянуто та проаналізовано чинне кримінальне законодавство, яке визначає підстави і порядок притягнення до кримінальної відповідальності за шпигунство.

Ключові слова: шпигунство, іноземний громадянин, кримінальна відповідальність.

Сервецкий И.В. Некоторые проблемы уголовной ответственности за шпионаж

Статья посвящена актуальным проблемам квалификации деяний лиц, совершающих преступления – шпионаж. Рассмотрено и проанализировано действующее уголовное законодательство, которое определяет основания и порядок привлечения к уголовной ответственности за шпионаж.

Ключевые слова: шпионаж, иностранный гражданин, уголовная ответственность.

Servetsky I. Some problems of criminal liability for espionage

This article is devoted to actual problems of qualification of acts of persons who commit crimes – espionage. The article reviewed and analyzed existing criminal law, which defines the grounds and procedure for criminal prosecution for espionage.

Keywords: Espionage; Foreign citizen; Criminal responsibility.

Стаття надійшла до редакції 07.06.2016.

INSTRUCTIONS TO AUTHORS OF THE «JURIDICAL SCIENCE» JOURNAL NEW REQUIREMENTS FOR ARTICLES

Articles sent to the Editor of «Juridical science», according to the Presidium of the Higher Attestation Commission of Ukraine decree №7D05/1 dated January 15, 2003 «On increasing demands for specialized issues listed in HAC of Ukraine» should include the following:

- A scientific article should be relevant, with clearly defined problematic issues, include scientific positions developed by the author, the conclusions of scientific and practical importance of scientific work; including determination of UDC.

- The paper should include the following elements:
 - a problem and its relation to important scientific and practical tasks;
 - analysis of recent researches and publications on the issue to be considered;
 - definition of specific issues that are not solved in the problem for research chosen;
 - formulation of the objectives of the article;
 - summary of the main conclusions of the study;
 - conclusions of this study;
 - in the article should be no less than 15 references;
 - internal structure – sections with names or selected parts.
- Name, surname and title of the article in addition to the Ukrainian language should be also in English.

- References to this or that research should be placed in brackets according to the number of mentioning in the list of references with indication of appropriate page ([3, p. 12]).

A list of sources at the end of the article are compiled in accordance with International Standard of Ukraine DSTU GOST 7.1:2006 «A System of Standards on Information, Librarianship and publishing. A Bibliographic Notation. A Bibliographic Description. General Requirements and Rules of Composition». Also in the source list has to be at least 5 English language references.

- After he references are added abstracts and keywords in three languages (Ukrainian, Russian and English).

- Abstracts should include: an author's name, a title of the article in (Ukrainian, Russian and English) languages. The authors should pay attention that there should be an abstract in English and half a page A-4 (in a separate file).

- The English text should be executed at the professional level of language proficiency. In the case of a text translated, for example, through the Internet Translator (Google, etc.), or unprofessional, the article will not be accepted for publication.

The article and the abstract should be named:

1. issue number should be placed before the name (11, 4, 7, etc.);
2. dot after the number of issue you should place 2 last figures of the year (14, 15, etc.);
3. underscores (_), then the type of document note – abstract topic – Article;
4. after the title of the articles, underscores (which separate code with the author's name) you should place the author's last name, name in English and initials.

Example: 11.14_note_Olenenko A.doc (where «note» – markS annotations) or 11.14_topic _ Olenenko A.doc. (Where the topic – refer to the article).

- Publication (title, information about author, text, references, abstract, and keywords) should not exceed 20-30 000 signs.

Additions to the scientific article:

- An electronic version of the article in a format MS Word (docx or doc);
- Information about the author in Ukrainian and English (surname, first name, middle name (in full), academic degree, academic status, place of work and position, mailing address, telephone number);

- A statement signed by the author (s) that sent the article is had been not printed and have not given to any other editions;

- a photo of the author (s) in the format jpg, tif;

- Qualitative illustrative materials supplied by a name and number suitable for scanning;
- Extract from the minutes of the Department with recommendation of the article for publication, duly certified (for the Articles of Ph.D., graduate students and adjunct academic degree).

- An article submitted to the editor without complying with these requirements shall not be published.

- All the authors to note: when supplying article necessarily indicate a brief information about the author, telephone and your own e-mail to ease communication with authors.

Editors reserve the right to review, edit, and reduce decline articles.

For authenticity of the article the author is responsible for.

The royalties are not paid for the publication.

Reprints of published materials in the journal are made only with the permission of the author and the publisher.

Available materials are not returned.

Higher education institution «National Academy of Management»

SCIENTIFIC JOURNAL OF LAW

«Juridical science»

03151, Kyiv, Vinnytska street, 10

Тел. (044)246-24-34